

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ ԿԱՆՈՒՆ
Տարեկան վեցամսեայ
Կ. Պոլս յ համար 6 մէկտն 3 մէկ.
Գաւառաց 7 3 1/2

10
ՓԱՐՍՅ

ՕՐԱԳԻՐ

10
ՓԱՐՍՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻԻ զինարարական օր եւ է
համարի եւ գրութեան պատճառով
տա Տնօրէն-Խմբագիր Կ. Պոլս Մեր-
ճան չարքր Շուշանի Էմ. Խան Երկրորդ
յարկի ընդ 19:

Direction du journal arménien
en ARMÉNIE. CONSTANTINOPLE
Mérédjan Ruchdi éffendi Han No-19

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Gérant-Responsable
M. MEZMAKIAN

ԱԶԳ. — Երեք օր ետքը փետուար 20 «Հայրենիք»-ի իւրաքանչիւր թերթը յետ այսօրիկ 20 փարսյի պիտի վաճառուի:

ՏԱՅՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 2269

ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ

27 ԱՊՐԵԼ 1887 (Ն.Տ.) 9 ՄԱՅԻՍ

ԴՈՒՆԱԳՍԸԶԵԱՆ ՄԱՐԳԱՐ ԷՖ.Ի ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Դ. Նիստ. Հինգշաբթի Ապրիլ 23

(Շարունակութիւն)

Ուրիշ ապացոյցներ եւս կան. Պարսիկ տղայ մը կայ որ յիշեալ սանդուղի դիմացի տան պատուհանը նստած էր, երբ սփռքը դուրս եկան. լաթէրնա կայ եղբը եւ տղան մօտիկ կ'ընէ եղբը երբ յանկարծ ընկող վրէժի ձայն առեր է. Առաջ ալ նայել է սանդուղին կողմը, ուր երեք հոգի տեսեր է, էլ մօն ալ հասնէ եղբը, ձեռքը ճրագով մը. Լազարի սանդուղին եօթնորդ. ստորը չկոխած «սթա՛ստ», «սթա՛ստ» ձայն մ'ալ լսուել է. Այս պարագային միայն յիշեալ տղան չպատմեց, այլ եւ երկու ուրիշ կանայք, էրգարիս եւ Սնկէլի, որք ըսած են թէ երբ հարցուցած են նոյն պահուն թէ ի՞նչ կայ. յիշեալ տղան պատասխաններ է թէ սարաֆի դէր հայ մը կայ, այն զարկաւ, իրաւ է թէ տղուն նախորդ յայտարարութիւնն այժմ բաւական թեթեւեղցին, բայց հիմը նոյնն է. Ո՞րն է ճիշդը. նախկին ըսածը թէ վերջինը. Բնական է որ առջին ըսածն է ճիշդը, որովհետեւ հարցաքննիչ գաւառի զատ ուրիշներու ալ նոյնն ըսած է տղան. Մանաւանդ որ ուրիշ մանրամասնութիւն մ'ալ կայ. ընդհ. գաւառի աղ էֆ.ն ուղած էր զիսնալ թէ ճիշդ է տղուն պատմութիւնն ու տեղեւոյն նկարագրութիւնն. ուստի մանաւոր պաշտօնականներ եւ երկրաչափներ զրկելով ստուգել է ճշգրտութիւնը. Տղան նախ գիտցածն ուրիշին կը պատմէ, յետոյ պաշտօնապէս կ'արձանագրուին խօսքերն. յետոյ յիշեալ պաշտօնէից ցոյց կուտայ պատուհանը. և այս ամենը կը հաստատուի այլոց վկայութեամբ ու խաթմայով. Տղուն երեկուան յայտարարութեան անճշգրտութեան ապացոյց մ'ալ սա է որ, մինչդեռ «նուֆուս տէֆթէ-ըն»-ի մէջ տանն և հինգ տարեկան արձանագրուած է, երեկ ըստ թէ տաններէք տարեկան է. ինչպէս որ իւր տարիքը կը ստէ, միւս խօսքերն ալ սուտ կրնան լինել. Ենթադրեմք թէ այժմ եր-

կու հոգի հոս դալով ըսեն թէ իրենք տեսեր են որ Մարգար էֆ.ին ապանակեց Լազարին, պիտի հաւատայի՞նք միթէ. բնականաբար ո՛չ. որովհետեւ սովորաբար ըսպանութիւնը պարտնի կը դուրս ելն. Այս տեսութեամբ է ահա, որ Մէճէլէի զերքը բացուցաւ կը տրամադրէ թէ այսպիսի խնդրոց մէջ «զարկնէի պատման» ապացոյց կը նկատուի. Յիշեմք մանաւորապէս թէ ամբաստանեալը մի քանի անգամ գաւառապետուած է մարդ վերաւորած լինելու յանցանք. ըսել է թէ արատաւոր անցեալ ունեցող անձ մ'է նա, որ ու չարքու-թեան արժանի է. Տարակոյս չը կայ ուրեմն թէ սա ինքն է մարդապանը:

Փոխարինութեան խնդիր մ'ալ կայ, զոր պիտի պաշտպանեմք. տոյ, երբ Առնանն արձակէ զիւր վճիռ.

Թ. Սարաճ էֆ. — Սարգսայի խօսք մը եղաւ որ չեմ գիտեր. Պատասխանատուութեան չսկսած այս կէտը կ'ուզեմ որ պարզուի. ի՞նչ թուղթեր կան եղբը ամբաստանեալին անցեալին նկատմամբ. թող կարդացուին:

Համտի էֆ. — Իրաւ է թէ նախադատ ատենէն գաւառապետուած է անդամ մը ամբաստանեալը, սակայն վերաքննիչ եւ վճռաբեկ ատենները ջնջած են զայն վճիռ. Ըսել է որ ոստիկանական անցեալ մը (զապրթածա սապրդա) ունի:

Թ. Սարաճ էֆ. — Ընդհ. գաւառի աղ էֆ.ն տին գաւառ երկու-րի բաժնեց. նախ թուեց սփռքն շարժառիթ եղող պարագայներն, և յետոյ ամբաստանութեան պատճառներն. Ոճրին շարժառիթն եղած է, կըսէ, Լազարիի էլմանի հետ ունեցած սիրային յարաբերութիւնը. և կը յարէ թէ տակէ ծագած է թշնամութիւն մը. Գիտեալ հարկ է սակայն թէ էլմանի փոխանորդողիս պատիւը չէ. քանի մը օտար անձ մ'է. ուրիշ բան էր եթէ այդ իւր կնոջը պատահէր:

Ապացոյցներուն դալով, կը տեսնենք որ կին ալ կայ, տղայ ալ կայ, չարիհաս այրեր ալ կան. Ասանցմէ եւ ո՛չ մին սակայն շիտակ բան մը ըսաւ. Պատմեմք որով. Անցեալ տարի Եւրոպաց-

ւոց նոր տարւոյն Մարգար էֆ. կը տեսնէ Լազարին վայրատայի պահականոցը. Գող է կըսէ անոր համար, որովհետեւ արձաթապառ դալին մը կար ծրարին մէջ. արդէն անցեալները պատմեց ժամանակին կատարել տուած քննութիւնն. Յետոյ կը հաւանի որ երաշխաւորութեամբ արձակուի Լազարի, եւ ինք ալ տուն կերթայ. Լազարի նոյն երեկոյեան ժամը 1ին միջոցները Մարգար էֆ.ի տան մօտ կ'ապանակուի կիցնայ. անմիջապէս եղբայրները կուգան ու կը տեսնեն սպանեալը. Բժիշկներուն տեղեկագիրը կըսէ թէ Լազարի խնդին մեռած է. Եղբայրները կ'սկսին պոռալ լսելով թէ Մարգարն սպաննեց. Բայց Լազարիի տունն ալ այն փողոցին մէջ կը գտնուի. Եղբայրներուն այս խօսքը տարածայնութիւն մարդ խմացեր է:

Նախ տղայ մը կանչուեցաւ վիշէն անուն, որ ըսաւ թէ ատրճանակի մը ձայն լսեր է, և վախնալով փախեր է. Յետոյ եկաւ էլէնի անուն կին մը, որոյ յայտարարութեան վրայ հիմնուած է ամբաստանութիւնը զլսուորապէս, որովհետեւ այդ կինն ըսած է յառաջագոյն թէ իրեն ըսած լինի Մարգար էֆ. թէ «ծնուտա (զԼազարի) Եօլալուէճէյիմ»: Սա կայն այդ կինը յայտարարած է վերջէն թէ ինք «Եօլալուէճէյիմ» չէ ըսած այլ «ուլուրաճայրմ»: Այս սխալումին համար էր ահա որ Մարգար էֆ. հաս է այսօր. էլէնի ըսաւ թէ ինք չէ տեսած այլ Բանայօթէն լսեր է թէ Մարգար էֆ. էր սպանողն, ուրեմն իւր աղբիւրն է Բանայօթը. Այսպէս շարունակելով պիտի հասնինք «միւտապիի շախիլին» տարածած զրոյցներուն:

Պարզել Եւովան կըսէ թէ բան մ'ալ չգիտեր, միայն լսեր է թէ Հաճի պէյն է զարնողը. Բայց ես ալ այսպէս պիտի լսէի եթէ ինձ լուծա հարցուէր. ի՞նչ կարեւորութիւն կ'ունենայ այդպիսի յայտարարութիւն մը. Ուստի քննելը խնդիրը սա է թէ այդ լուրը ճիշդ է թէ ո՛չ. Ըսել է թէ Եւովանի վկայութիւնն ալ ոչնչացաւ:

Յետոյ կուգայ «չարապ» ճին, որ ո՛չ ատրճանակի ձայն լսեր է, և ոչ բան մը տեսեր է, մինչեւ իսկ լսած բան մ'ալ չըրուցեր:

Գանք վարդուկի վկայութեան օր լաթ կը լուար երբ աղմուկ մը լսելով վեր եկեր և պատուհանը բանալով իմացեր է որ մարդ զարնուել է. Այս ալ բան մը չի հաս տատեր ուրեմն. վկայներ տրգարեւ չառ կան բայց ի՞նչ կըսեն. — Ահա՛ էֆ. արիս որ կ'ըսէ թէ ատրճանակի ձայն մը լսելով պատուհանը բացեր է և Բանայօթէն (փոքր) լսեր է թէ Հաճի պէյը զարկաւ ըսեր են. Նոյնն ըսաւ իւր քոյրը Մարիօ. Տղան հոս հարցաքննուեցաւ սակայն, որ յայտարարեց թէ չէ ըսած թէ Հաճի պէյը զարկաւ, այլ ըսեր է թէ դէր մարդ մը, «զարկաք» ու մարդ մը զարկաւ. Ըսել է էֆ. գարիսի և Մարիօյի խօսքերն իրենց կարծիքն են և ո՛չ ուրիշ բան. հետեւաբար անկարեւոր:

Նոյնը պէտք է ըսել նաեւ Անկէլիի համար, որ էֆ. գարիսի և Մարիօյի պէս կ'ըսէ թէ Բանայօթէն լսած է որ Հաճի պէյը զարկեր է. Հայ բառն ալ հոս լսուեցաւ այդ կնոջմէն, քանզի «խթինթաղ»-ի արձանագրութեանց մէջ չկայ այդպիսի բան. այդ «հայ» բառն իրենք աւելցուցին, զոր յղացան. եթէ գաւառանը հարցնէր ատոնց իրենց կարծիքը, թերեւս պիտի ըսէին իսկ թէ Մարգար էֆ. է մարդապանն:

Գանք այժմ այդ Բանայօթին վկայութեան. Հարկ է գիտել տալ նախ թէ այդ տղան երգում է ընել չարուեցաւ կարծելով թէ իրօք տանն երեք տարեկան է. ո՛չ ոք բան մը ըսաւ. Այսօր Միւտապիի շախիլի փաստաւորան ըսաւ սակայն թէ տանն և հինգ տարեկան է Բանայօթ. և Ընդհ. գաւառի աղի օգնական էֆ.ն տին յայտարարեց թէ երեկ հայրը տրգուռ տանն երեք տարեկան եմ ըսել տուաւ. Այսպիսի յայտնութիւն մը կարելի՞ է ընել այսօր, երբ Բանայօթ լացակայ է. Երեկ հոս էր տղան ալ, հայրն ալ, ուստի ընդհ. գաւառի աղի օգնական էֆ.ն տին պարտաւորութիւնն էր այդ կէտը պարզել տալ. Ինչո՞ւ չըրաւ երեկ:

Տեսնենք ի՞նչ ըսեր է տղան. Սանդուղին վրայ երեք հոգի կան եղբր որոց երկուքը գացեր են և չգիտեր թէ երրորդն ի՞նչ եղբր է. Յետոյ ձայն մը լսեր է. և կը

յարէ միանգամայն թէ չէ տեսնուածը: Այս իրարու հակառակ խօսքերն ինչպէս պէտք է ըմբռնել ու հայտնեցնել: Միւս թէնթիքը տեսնելով զայս, մտածել է թէ ո՞վ կրնայ ըլլալ ճշգրտութեամբ: Բերել տուեր է իշմանը, ցոյց տուեր է տղուն: Եւ չէ ճանչցեր: Եւստի խօսակցութիւնը տեսնելու համար թէ ընկերակցութիւնը քանի որ իրենց հետ միասին էին, իրենց հետ միասին էին: Տղուն ըսածը սոսկ խօսք մ'է: Եւ այս կապուցուցութիւնը թէ «խաբթա» յով: Եւստի հոգի կան եղբւր, բայց է որ Լազարի երաշխաւոր տալէ յետոյ ուրիշ երկու անձանց հետ Մարգարի տունն եկած լինելու է: Բայց այդ մարդիկն ո՞ր են, ինչո՞ւ չեն դարձեր որ իրենք մէկ տեղ գացին: Ասանկ խօսք ընող չկայ: Կարելի է այս քանի որ թաղին մէջ մարդ չէ մնացած հարցաքննուելու է: Ըսել է թէ տղան բերնին եկածն ըսել է, թէպէտ իրարու հակառակ: Ուրիշն այս տղուն խօսքն ալ արժէք մը չունի ինչպէս ըլլալ թէ աննպաստ:

«Խաբթա»ն լաւ չինուած է: 25 տարեկան մը կայ, որոյ աջ կողմը Մարգար էֆի տունն է, տանը դռան դիմաց պատ մ'է: Սանդուղիներէն չերեւար դուռը: Սրտ, ապացոյց չկայ թէ Լազարի Մարգար էֆի տունը գացած ըլլալ ժամը մէկին քառորդ մնացած: Միւս կողմանէ, Լազարի տունն ալ նոյն փողոցը լինելով, եթէ քսուի թէ Մարգար կեցած էր դռան առջեւ, որ Լազարին անկէ անցած ատենը զարնէ, ասի էն վարժ զինուորին համար ալ չկրնար ենթադրուիլ: Ասոր դորձը բնաւ չէ: Ըսել է որ անկարելիութիւն մ'է թէ տղուն պատմածն է թէ զարնուելու դորձը: (Մ. Տօրիկա ընդմիջելով ըսաւ թէ սանդուղը 25էն պակաս է և ցած): Այս թէ ոչ պէտք է որ ընդհ. գառախաղն ապացուցանէ թէ Լազարի և յիշեալ երկու անձինք եկելու են Մարգարի տունն և Մարգար զայն զարկելու սպաններ է:

Արն անուն տղայ մ'ալ եկաւ տասը տարեկան, որ ձայն մը լըսելու և տեսնելու է որ մարդ մ'ինկեր է, յետոյ վախճելու փախել է: Եկաւ նաեւ Լուքա որ «միտտա» յիշ շախմատի կողմէ բերուած է, բան մ'ալ ինքն ըսելու համար: Այլ սա բան մը չըսաւ: Վկայներու բազմութիւն մը կայ, առանց կարեւորութեան:

Մեծ Բանայօթ եւս եկաւ և ըսաւ թէ լսել է որ Գուլարսըզ զարկաւ բերնին, նոյնն հաստատելու է եղբւր Վարդուկ: Բայց Վարդուկ ուրացաւ զայս: Հաւանական է որ զխօսին քով եղած միջոցին, Գուլարսըզը մեռցուց ըսած ըլլալ, քանզի սպաննելուն եղբարնին հոն էին և այն ատեն այդ եղբարնին տարածուած խօսք մը կրկնած կըլլայ միայն: Լազարի ուրիշ խնդրոյ մը համար Վարդուկ զայն է

եղբւր: Հոս ներկայ կողմ «միտտա» յիշ շախմատին ըսին թէ յիշեալ անպատուեալ աշխիւն իրենց աղակաւն չէ, բայց հաստատուած է թէ մօտ աղակաւն է իրենց, հետեւաբար Մարթեղի հետ թշնամութիւն մը բարոյական անհրաժեշտ է: Չմըսելու թէ այդ Մարթեղը դորձած է այդ սպանութիւնը, բայց հաւանական է, ինչպէս որ կրնայ ըսուիլ թէ հաւանական է որ Մարգար սպաննած լինի: Այս հաւանականութիւնը համարուելու և Բանայօթի խօսքէն ծագում առած են: Կարելի է ուրեմն որ Լազարի ուրիշ թշնամի մ'ալ ունէր: Երբեքն այնպիսի մարդասպաններ կան, որք թէ՛ բոլորին, և թէ՛ ընդհ. գառախաղին միտքը կը չիթեցնեն: Հաւանական է որ այդ թշնամին ալ օգուտ քաղած ըլլայ Լազարի եւ Էլմանի գէպերէն: Այսպիսի վճռադրեր չատկան: Հէրսէրի մէջ քրիստոնէայ Արեւմուտ մը կտոր կտոր եղած կը նետուի խրճիթի մը մէջ: Սոյն գիշերը Խաբթա Արար զայն թէ մը այդ խրճիթը կը մտնէ գլխով ու կը քրնանայ: Հետեւեալ օրը կը տեսնեն զայն թիկնաւորն այդ անձն ու կը տանին: Կամբաստանաւոր մարդը և 3 ամիս չանցած մեռնողին տարձանակն ածուրդի հանուելով, մեռնողին աղակաւնը կը ճանչնայ զայն, և խեղճ ստիկանը կապաւոր: Այս 15 տարեկան դորձ մ'է, և «Խաբթա» վճռարկ ատենի թիկնաւոր մէջ կը գտնուի: Ասոր պէս ուրիշ շատ գէպեր:

Այսպիսի ծանր խնդրոց մէջ գառախաղը պէտք է ունենան իրարու յարակից նշաններ կամ հաստատուն ապացոյցներ, և այնպէս վճիռ տան: Ասոնց ապացոյցներն ո՞ր են. «Խաբթա»ն նայեցէք կըսեն: Ի՞նչ կ'ենէ խաբթայն: Լազարի տունն ալ նոյն փողոցին մէջն է: Ասկից դատաւ ալ կայ որ սպաննելուն եղբարը զինքը գեղարան տարեր են, և հոն երբ խնայելու են թէ մեռած է, նորէն նոյն տեղը բերելու դրեր են:

Սխալ է թէ ժամը 7ին ձերբակալուել են, ինչպէս կըսէ ընդհանուր գառախաղը: Բոլորները անմիջապէս եկել են, և տունն մտել են, խաղարկութեան ձեռնարկել են և յետոյ Մարգար էֆին խօսք տարել են: Բոլորք լաւ բերել են ու զուար հոնկով ըլլաւ Մարգար էֆին: Թերեւս վերաւորուելը ամիսին եթէ կանուի դուռը հանէին: Ասկէց դատ մանրակողք քննութիւն ըրել են, ամեն ծակ ու ծուկ խաղարկել են: Ընդհ. գառախաղի օգնական էֆ. հաւանական կը գտնէ որ բեփօվըրը այդ միջոցին անհետացած լինի: Կարելի է այդ, երբ անմիջապէս խաղարկութիւնը եղած են: Կըսեն թէ ատրճանակի ձայնը Մարգարի տունէն դուրս կը հարուանան եղբւր: Այս ալ սխալ է, և ապացոյցն ալ զուրկն է: Հիմա դուրսը թող ատրճանակ մը պար-

պուի և պիտի տեսնուի թէ այստեղի մարդիկ պիտի չ'ընեն ճշգրիտ գիտնալ թէ ուրիշ է ձայնը:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ: Այս ապացոյցը ու նշանը ըսուած պարագայից անկարեւորութիւնը կարծեմ ապացուցուած է այժմ գառախաղի խնդրով: Եւ ինչո՞ւ մեռցնէ Մարգար զԼազարի: Իւր քննութիւնը համար: Դիտելի կէտ մ'ալ սա է թէ ամբաստանեալը Մարգար էֆին տիպաբանութեամբ սարքաւ մ'է, այսպիսի գործ մը իւր պատուին համաձայն է թէ ոչ: «Սպարդայ» ըսուածն ալ Հայոց Երեւոյ ժողովոյ մէջ պատահած վէճի մը առթիւ ապուսի մը դորձն է: Գէշ կը թուած անձանց բարեկութիւնը տարբեր է լաւ կը թուածի մը բարեկութեան: Մարգար էֆ. պատուաւոր մարդ է և ամեն որ կը վկայէ Դաւաթիոյ մէջ: Ամեն մարդ չարարելու բեփօվըր: Հետեւաբար Մարգար էֆին տիպաբանութեամբ գործած չէ, ուստի և անպարտութեանը վճիռը կը խնդրուի:

Նախ.—(առ. ամբաստանեալն) Ուրիշ ըսելիք ունի՞ս:

Ամբ.—Այ:

Համար էֆ.—Ապացոյցներու չարութեամբ վրայ խօսեցաւ ամբաստանելոյն փաստաբանը: Մարգար էֆին անմիջապէս գործը «գառախաղ» զախմատ» յով կ'ապացուցուի: Լազարի տունն այդ կողմն է եղբւր: Ասի սխալ է: Բեփօվըրը պահելու համար պէտք եղած ժամանակն ունեցած է Մարգար: Դիտել թէ սանդուղին վրայ նայող տունէն բեփօվըրը պարպուած լինելը վկայներէն հաստատուած է: Լազարի եղբարց յայտարարութիւններէն դատ իրաւունք կայ: Մարգարի տան կողմէ բեփօվըրը նետուիլն անկատար է ուրեմն: Բանայօթի նախորդ յայտարարութեան ճիշդ լինելը Անկէլի և այլոց խօսքովն ապացուցուած է: Բանայօթի հօր իւր տղուն 13 տարեկան է ըսել տալիս իրաւ է: Մենք ստիպուած ենք միշտ իրաւունքը գործողութիւն, ոճրագործ չեղողի մը ոճրագործ չեմ ըսել: Ես սուս չեմ խօսիր, Բանայօթը հոս է և Բերայի մէջ ստիկան մ'ալ լսած է նոյնը: (Յիշեալ ստիկանն հաստատեց զայն):

Հէրսէրի պատմութիւն մը ըրաւ: Ինք կըսէ թէ ստիկանը զիպուածով հոն մտել է, արդեօք Մարգար ալ զիպուածով հոն էր: Այդպէս թուան, թշնամութեան նման պատճառ մը կենալէն յետոյ, կարելի է ենթադրել որ զիպուածով ուրիշ մը բրած ըլլայ: Այդ շատ տարօրինակ է:

(Այս միջոցին գառախաղն ինքն ընդմիջեց ընդհ. գառախաղի օգնականի և Համարի էֆ. բողոքեց):

Մ. Տօրիկա.—Այդ թաղը Լազարի թշնամութիւն ունեցող ուրիշ մարդ չկայ: Թող քննուի և պիտի տեսնուի:

Թ. Սարաճ էֆ.—Կըսեն թէ միտտա յիշ շախմատին հոն տուն չունի: Սխալ է: անոր եղբարն հոն կը բնակի:

Մ. Տօրիկա.—Բայց շատոնց է արգողած են, հոն չեթար:

Թ. Սարաճ էֆ.—Ինչ և է, հոն է տունը, այն պէտք է: Մարգար էֆի կ'ենէ ինչո՞ւր մը զըրկեր էր այսօր, պէտք չ'զգացի հարցաքննուելու: Երեկ գիշեր Բանայօթին հայրը Մարգարի տունը կ'ընկալ և գուռը կը զարնէ: Վերջապէս միւս պատու հանէն բոլոր կը կանչեն և մարդը կը տանին կը բանաւորեն: Այս գէպը ինչ կարեւորութիւն չունի, բայց այսօր երբ ընդհ. դատ. օգնական էֆ. խօսքերը լսեցի, հաշիկ գառնցի հարցաքննել զայն: Ասեն: Ասով սա կ'ապացուցուի որ թերեւս կարծուի թէ մենք բարեկամ ըլլանք տղուն հօրը, բայց մենք երեկ գիշեր ձերբակալել տուինք զինքը բոլորին: Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ այս երբ համաձայնած լինէինք անոր հետ: Այս գէպն երեկ գիշեր տեղի ունեցաւ: Ասոնց ամենն ալ մէկ գի գնենք, և ենթադրենք թէ Բանայօթ 48 տարեկան լինի եւ երգում ալ բրած լինի, բայց ի՞նչ կըսէ, կարեւոր բան մը չըսել:

Համար էֆ.—Թուղթ մը կայ որ Տայիթի խթմութեան զինուորական տեղեկագիրն է ոճրին տեղայն վրայ:

Նախապէս տեղեկացուիլ տեսնել վերջաւ. հետեւաբար նոյնն շարունակութիւնը յառաջիկայ չորս քաղաքի տուր մնաց:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Այսօր Վեհ. Սուլթանին երջանկաւէտ ծննդեան տարեդարձը լինելով, բոլոր Օսմ. նախարարք, իւրեմայր և այլ բարձրաստիճան անձինք կայսերական պալատը պիտի երթան ի շնորհաւորութիւն:

Դիշերը լուսավառութիւն պիտի լինի ի նշան ընդհ. խնդուութեան:

Մեծ տէրութեանց դեսպանատուններն ևս յատուկ թարգմաններ զրկելով, պիտի շնորհաւորեն Ն. Կ. Վեհափառութեան տարեդարձն:

—Վեհ. Սուլթանն իւր ծըննդեան տարեդարձին առթիւ, օսմ. Վեհապետաց վաղեմի սովորութեան համեմատ հրաման ըրած է բանակէն արձակելու յանցաւորներն, որք արդէն իրենց պատժոյն երկու երրորդը կրած են: Սոյն Կայս. շնորհին արժանացող յանցաւորաց թիւն է 42:

—Մէքքէ զրկուելը Կայս. կառաւան երեկ Պէշիքթաշէն շուքեհաւով Իսթիլաթաւ անցաւ մեծ հանդիսով, և այս առթիւ Օսմ. պալատի շուքեհաւն ըստ սովորութեան թնդ անթով ողջունեց Կայս. կառաւանին մեկնումը:

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊՕԶԱՃԵԱՆ

(Չափազանց խոշոր և փոքր, թիւ 56)

Մեծ Բանակում թիւ 56

ՅԻՄՆԱՆԵՐԻՆ ԴԱՍԱԳՐՈՑ

Սոյն գրատուէն այս անգամ փա-
րիզէն ընդունած է մեր ազգ. վար-
ժարանաց մէջ մուտ գտած ֆրան-
սերէն ամբողջ գրատուութեան մեծ
«միջեր» մը, որոց մէջ կը գտնուին
մասնաւորապէս Լատուսի ամբողջ
գործերը, Պոլսեցի «անփան», ա-
տուցական եւ ֆրանսերէն, քօնդ է
բաւաւայօլ, Լատուսի է ֆիլօսօֆի, Կէ-
նտի եւ Պոլսեցի քերականութիւն-
ներն եւ անոնց բանալիները, Ապէ-
կօլթիէի Լէքթիւր հասարակեցերը,
քօնդ իսթօնիէի, անփան, «աստու-
սան» (Տըլաքայօլ), Տէլէմաք, շուա,
ալ Լէքթիւր (Տանիէ), Լէքթիւր
հասարակ (Լըռուա), Փապլը ալ Լա-
ֆօնթէն եւն. եւն.:

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԶԱՓԱՒՈՐ

Յրաններէն նամականիք շատ աժան
գնեցող:
Սըքնէթէն Ժէնէնալ գին 4/2
» Լանկէնսէլ » 3
Գաւառական յանձնարարութիւնը
փութով կը կատարուին:

ԳՐԱՏՈՒՆ Գ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Նոր Հրատարակութիւն

ԴԱՍԱԳՐՈՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ի Պէտք Ազգային վարժարանաց

—o—

Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կը ծախուի ի գին 3 դրոշմ:

Կեդրոնականին է Գ. Զարդար-
եան գրատունը:

Կ. Պոլսի Սուլթան Համամ փո-
ղոց թիւ 11:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՐԱԼԻ ՍԻՐԱՓԱՅ

—o—

Եղեւիտ Առաջնորդ Գեր. Խորէն
Եպիսկ. Միթրօպոլիտի սոյն խմատա-
սիրական երկն, ուղեւորութեանց
պատմութեամբ եւ փիլիսոփայական
խորհրդածութեամբ, հեաւքըքա-
շարժ եւ միանգամայն սրտաշարժ ու
ախորժելի գործ մ'է, ամեն մարդու
ընթերցանութեան արժանի: Տպա-
գրուած է Զմիւռնիոյ Տէպէեան տը-
պարանը: Գինն է 8 դր:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹԻՒՆ

Աշխատանքային
Վահան Ս. Հապարակութեան
Հետեւողութեամբ
Ժ. Տալէմի

Սոյն գրատուէրէն, որ հանրա-
ժանօթ շարժապետաց կողմէ գնա-
հատուած է, ցարդ հրատարակուած
երկրորդականի միայն մեծ տա-
ւելութիւն ունի ոչ միայն իւր սահ-
մանաց ճշդութեամբ այլ եւ արուես-
տական բաւերու ընտրութեամբ:
Կեդրոնականին է Պոլսեցի գը-
րատուն Զափազանց խոշոր և փո-
քր թիւ 56:
Գին 8 դրահեկան:

ՏԱՐԱԲԱՂԻՆ ՄՈՒՍԱ

Թարգմանեաց յԱնգլիարենէ
ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒԱՐԴ Յ. ԷՍԱԵԱՆ

Ի նպատակ Ազգ. Հիւանդանոցի

Գին 3 դահեկան

Կը գտնուի Ազգային Հիւան-
դանոցի Հոգաբարձութեան գը-
րատնակալը: Մեծ-Նոր-խան թիւ
49 և բոլոր հայ գրադատաց
քով:—

ԻՆԲԵՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ընդգէժ

Գիշական, Գաղղիական, Միլանց-
քաղաքացիական և այլ ամբողջի-
տեան հիւանդութեանց:

Գին 6 դր:

Սոյն գիրքն, որ Պոլսեցի գրա-
տան կողմէ հրատարակուած է, իւր
տեսակին մէջ ցարդ հրատարակուած
գիրքերը կը գերազանցէ ոչ միայն
իւր այլազան պարունակութեամբ,
այլ եւ իւր գիւրդմանով եւ յստակ
ոճովն ու լեզուովն:

Մասնաւորապէս կը խօսի մարդ-
կային մտաց, բարոյականին եւ մար-
մնոց վրայ հեղատարութեան բնաժ-
պաշտութեանց վրայ, ծննդական
գործարանաց վերաբերական ան-
գամազնութեան եւ կազմակերպու-
թեան վրայ, առնականութեան բնաժ-
պաշտութեան, իւր արդեւորութեան եւ
պարտականութեանց վրայ, զիւր-
թեան եւ իւր հետեւանաց՝ ջրային
եւ ծննդական տարութեան, անար-
տոյութեան, անարդարութեան
(մէրդ) յիմարութեան, ծիւրական
տեսակ (գլխի), յօգացականութեանց,
երաւարտութեանց, սերմնային
տարութեան, անկարողութեան, ամ-
բութեան եւ անոնց ընդհ. գարման-
ներուն վրայ, միջանցքաւորութեան
մշտականութեան, կծկմանց, միգր-
կան փոխադրութեան, զիւրութեան, ա-
մարձեաց սպանան եւ յաւաքագործի
(քէմիստի) հիւանդութեանց ամ-
տանիչերուն եւ գարմաններուն վը-
րայ, ամբողջական (գլխի) հիւանդու-
թեանց ամբողջականութեան եւ գարմա-
նին վրայ, անոնց սկզբնական եւ եր-
կրորդական հանգամանաց, սնդիկի
բարւոյք եւ շարժարդ գործածութեան
վրայ, եւն. եւն.:

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՄԵՐ

Հայ վարժիչք եւ կրթութեան
Ի Կ. Պոլսի

Գրեց. — Յ. ՈՍԿԱՆ

Կը ծախուի ի նպատակ Ազգ. Հի-
ւանդանոցի 5 դահեկան:

ԷԹԻՄԷՔՃԻ ԽՈՒՐՈՒՆ

Հրատարակուեցաւ Ե. Բ. Զատո-
րը և վերջին 2-րդ հատորն ալ ի
մօտոյ պիտի հրատարակուի
Իւրաքանչիւր հատորի գինն
է 15 դահեկան:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Բերայի Հայ Իգական սեռի Ար-
ուեստանոցի բացումը տեղի պիտի
ունենայ յառաջիկայ մայիս 1-է երկու-
շաբթի օր:
Արդէն երեսուն եւ վեց աշակեր-

տուհիք արձանագործած են սոյն
արուեստանոց մանկու համար, եւ
սրովհետեւ առայժմ ընդունելի ա-
շակերտութեանց թիւն ութսունը չը
պիտի անցնի, քառասուն եւ չորս
տեղ բաց կը գտնուի:

Ուստի այն աղջկանք որք կը
փախաքին աշակերտութիւն արձանա-
գործել տալ արուեստանոցին, կը հրա-
ւիրուին ներկայացնել զանոնք մին-
չեւ ապրիլ 30, որպէս զի ըստ կա-
նոնագրոյ հարկ եղած քննութիւնն
կատարուելով ընդունելութեան պայ-
մաններն որոշուին:

Սոյն քննութիւնն եւ արձանագ-
րութիւնն տեղի պիտի ունենան ամ-
սոյս 19 կիւրակէ օրէն սկսեալ ամեն
օր առաւօտեան ժամը 2/2 մինչ 6
վարդարան Բերայի Ս. Երրորդ-
ութիւնն եկեղեցւոյ:

Ի դիմաց խնամակալութեան
Գանձապետ Առեւտար
Գ. Կիւմրէլիյան 0. Կ. Նուրեան
Բերա 16 ապրիլ 1887

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կ. Պոլսի մեծ մաքսատան կարգ

Թիւ 16

Մեծ քանակութեամբ Բարիքէ ե-
կած Գաղղիական ընտիր գաւառիքե-
րու հաւաքածոյ մը, Լատուսի, Կէ-
նտի եւ Սարտըրի բաւաւքերը, ինչ-
պէս նաեւ Կէնտի եւ այլ նշանա-
ւոր հեղինակաց կառնկներն ու բա-
նակները: Պաշտօն գործերը, եւ
ամեն տեսակ Ալֆապէներ, Բօնդ է
Բաւաւք, Բօթօրթիթ, Ֆապլը ալ
Լաֆօնթէն, ընդ արձակ սեքսթիւր
8/10 երես, փոքրիկ եւ զուարճալի ե-
րազաններ եւ այլ խմատարական
գործեր:

Վարժարանաց եւ մեծ քանակով
դնողաց դահլուցայն զեղք կը լինի:
Վաճառատունն ամեն տեղաց համար
օտար լեզուէ գրեանց, պարբերական
եւ պատկերազարդ հանդէսներու,
լրագրաց եւ ամեն գաղտնական պի-
տոյից համար յանձնարարութիւնը
կ'ընդունի եւ ճշգրտութեամբ կը կա-
տարէ յոյժ գիւրամատչելի պայման-
ներով: Եւ յանձնարարեալ գիրք մը փա-
րիզէն սատ կը հասնի 12 օրէն:

Օտմանեան եւ այլ արեւելեան
գործածուած փոստի փութեր եւ գիր-
քեր կը գտնուին:

Սոյն վաճառատունը կը գտնուի
ինչպէս առաջ նոյնպէս եւ այժմ ա-
մեն տեսակ թղթեղէն եւ վաճառա-
կանական տեղադրութեան եւն.:

Յաճախարդք գոհ կը լինին ամեն
կերպով:

ԹՈՒԳՈՒՀԻՈՅՆ ՄԱՆԵԱԿԸ

Հրատարակուեցաւ սոյն ընտիր
վիպասանութեան Ս. հատորը, և
կը վաճառուի ամեն հայ գրափա-
ճառաց քով ի գին 12 դր:

Իղմիրի մէջ այս վեպը ստանա-
լու համար պէտք է գիմել Սար-
գիս էֆ. Տէպէլէրէճեանի և Բո-
տոմիոյ մէջ Ռուբէն էֆ. Գօրան-
ճեանի, որոց քով կ'գտնուի նաեւ
Ժօրժ Օհնէի Գարնայագետը:

Մ.ԲՆՈՐ ԵՂԱՅԵՐ

Հրատարակել է Ա. Աճեան, կը
ծախուի ըստ հայ գրափաճառաց
քով, գին 2 դահեկան:

Պատիւ ունիմ զեկուցանել Ձեզ
թէ, ընդ տնօրինութեամբ ստորա-
գրեւոյ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ

անուամբ գրատնեակ մը հատա-
տուած է ի Ղալաթիա, իսթիլ-փա-
շա խան, թիւ 3, որ պիտի գործէ
թէ՛ Մայրաքաղաքիս, թէ՛ գաւառաց
եւ թէ՛ օտար երկրաց համար:

Ընդհ. Գործակալութիւնն Օսմ.
պիտի ստանձնէ փոխանորդութիւն եւ
յանձնակատարութիւնն այն ամեն
գաւառական, վարչական եւ առեւ-
տարական գործոց, որոց տէրին
փոխանորդի կամ ներկայացուցչի
պէտք ունենան, զորօրինակ՝ սահմա-
նից գանձումն, վէճերու իրաւաբո-
ւութիւն, կնճառ եւ անակապիտ խն-
դոց կարգադրութիւն, քաղաքա-
յին եւ վարչային գաւառականաց առ-
ջեւ գաւառակալութիւն, անշարժ բա-
տացուածոց եւ վարձուց վերաբեր-
եալ գործածութիւն, արտօնու-
թեանց ստացման հետամտութիւն,
եւայլն: Նմանապէս խորհրդատու-
ութիւն, տեղեկացումն, խմբագրու-
թիւն, թարգմանութիւն, հրատա-
րակութիւն եւ հաշուոյ յառաւորումն:

Ընդհ. Գործակալութիւնն Օսմ.
արձանագրեալ յԱռեւտրական Սե-
նեկի Կ. Պօլսոյ, հայկաթիւն է այն
նախաճառ միջոցներն, որք իւր գոր-
ծունէութեան պարունակին մէջ մէկ
մի ճիւղին ձեռնհաս անձանց աշակ-
ցութիւնը կ'առաջնորդեն: Ուստի եւ
ըստ այսմ ջանադիր պիտի լինի իւր
յաջարկութեանց ընդարձակու-
թեամբն ու գիւրատար պայմաննե-
րովն արգելանաւորել փոստայնութիւնն
այնոցիկ, որք իրենց շահուց պահ-
պանութիւնն սու ինքն յանձնել
հաճին:

Այնու անկախութեամբ թէ սոյն
օրինակ կազմաւորեալ հաստատու-
թիւն մը տնօրէնու չպիտի լինի մա-
նաւորապէս վաճառականաց, եւ ընդ
հանրապէս ամեն գաւառակալի տն-
ձանց, կ'աղաչեմ Տ. որ բա-
մեհաճիք ընդունիլ մեծարանաց հա-
ւատքն:

ՏՆՕՐԷՆ

Ընդհ. Գործա. Օտմանեան
Յ. ՄԵՐԵՒՄ-ԳՈՒԼԻ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆՊԱՐԵՂԻՆՈՑ

Կ. Պոլսի Թափմիզ Էօնի փողոց թիւ 56
ճիւղ, դիմ առ դիմ աղբիւրին
(Հաստատեալ 1 օգոստոս 1885)

Վաճառատանս մէջ կը ծախուի
նըղառեղի վերաբերեալ ամեն
տեսակ ընտիր աղբիւրնք փոքր
թէ մեծ քանակութեամբ, «օր-
աւ քաւ» և թէ երաշխաւորեալ
վճարմանը ԿԱՆԻՍԻԿ եւն.:

Մեծ. Տէօֆէճեան

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՅԵՏՈՄՍԻ

Լաւագոյն քաւթօնի
վրայ ամէն լեզուաւ կը
պատրաստուի ի գին 100
հատը 10 դահ. պէտք
ունեցողները պէտք է
գիմեն Գ. Պաղտատլեան
տպարան, Յալոքեան խան
13 Կ. Պոլս:

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Մ. Ե. ՄԵՐԵՒՄ